

DECENTRALISEREN BLIJFT OOK VOOR BRINKMAN MOEILIJK

Drs. ir. Aldert Dreimuller

Eind april is de nieuwe monumentenwet door de Tweede Kamer aangenomen. Alle fracties spraken waardering uit voor de nieuwe wet. Op onderdelen bleek echter dat de lijn die minister drs. E. Brinkman voorstaat op het terrein van de decentralisatie, de Kamer niet ver genoeg gaat. Bij decentralisatie verwacht men dat bevoegdheden van de rijksoverheid worden overgedragen naar de lagere overheden. Ook de essentiële bevoegdheden, zoals de aanwijzing tot beschermd stads- en dorpsgezicht en de afgifte van de subsidiebeschikkingen. Daartoe bleek de minister echter niet bereid.

De aanwijzing van monumenten blijft een bevoegdheid van de rijksoverheid. De minister voert daarvoor het argument aan, dat een centrale aanwijzing plaatsvindt op basis van normen.

Voor het opstellen en gebruik van die normen is specifieke historische en bouwkundige kennis vereist. Die kennis is bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in Zeist in ruime mate voorhanden, terwijl deze bij de provincies in veel gevallen nog moet worden opgebouwd. Een werkelijk doorslaggevend argument is het feit, dat door aanwijzing eigenaren het recht krijgen op fiscale aftrek van restauratie- en onderhoudskosten.

Door de aanwijzing te decentraliseren kan de gemeente het rijk belasten met aanmerkelijke financiële gevolgen. Voor zolang het duurt althans. Bekend is dat

deze faciliteit ter discussie staat. Dezelfde redenering als bij de aanwijzing van monumenten volgt de minister als het gaat om de aanwijzing tot beschermd stads- en dorpsgezicht. Ook die wil hij aan zich houden en niet afdragen aan de provincies. Hierover wordt echter terecht opgemerkt door De Pree (PvdA) dat het fiscale aspect geen rol speelt en dat de provincies in het kader van een ruimtelijk-orderingsbeleid over voldoende kennis beschikken. Bovendien is de constructie mogelijk dat in voorkomende gevallen de provincie, naast een advies van de rijksdienst en de monumentenraad, de diensten van de rijksdienst inhuurt. Geen redenen dus om niet te decentraliseren.

Beschikkingen

In het voorstel van de minister

Brinkman: essentiële bevoegdheden blijven bij het rijk.

ANP FOTO, AMSTERDAM

krijgen de gemeenten via een verdeelsleutel een budget toebedeeld. De gemeenten maken vervolgens een jaarlijks voortschrijdend restauratieprogramma binnen dat budget. Monumenteneigenaren die daarbinnen vallen vragen de gemeente om subsidie, en de gemeente geeft die aanvraag door naar het rijk. De minister verleent de subsidiebeschikking. De eigenaar kan na ontvangst van de beschikking naar het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en de belastingdienst in Zeist. Kortom, een ingewikkelde constructie, die kan worden vereenvoudigd door de gemeenten binnen het hun toegemeten budget het recht te verlenen om beschikkingen af te geven. Deze oplossing is niet nieuw. Het stadsvernieuwingsfonds werkt niet anders.

Brinkman heeft zich tegen dit voorstel met hand en tand verzet. Hij voert aan dat het de verhouding met het NRF aantast en dat het de vorming van een revolving fund in gevaar brengt. Voor een deel heeft hij gelijk. Er is in de afgelopen jaren een goede samenwerking gegroeid tussen de rijksdienst en het NRF. De Pree heeft echter het gelijk aan zijn kant als hij stelt dat een financieel-organisatorische constructie een politiek wenselijke oplossing niet mag verhinderen.

De essentie waar het in beide hier genoemde punten om gaat is de macht. De rijksdienst blijft het geld verdelen en blijft aanwijzen. Daardoor blijven de gemeenten op hoofdzaken in een

afhankelijke positie. Ook kunnen zij niet zeker zijn van de uitvoering van een door hen gewenst beleid. Dat zal het animo bij gemeenten om in personeel en financiële zin te investeren in monumentenzorg niet bevorderen.

Goed geïnformeerd

Bij de behandeling in de Kamer van de monumentenwet viel op dat zowel de kamerleden als de minister buitengewoon goed waren geïnformeerd over het onderwerp. Van diverse zijden is opgemerkt dat de monumentenzorg zich de laatste jaren mag verheugen in een daadwerkelijke belangstelling. Van een geïsoleerde positie, zoals een decennium geleden, is geen sprake meer. Naast de waarden van cultuur en schoonheid, wordt gewezen op de relatie met stadsvernieuwing. Monumenten verlevendigen de steden en dorpen, zorgen voor herkenning en identiteit, bevorderen toerisme en zorgen voor hoogwaardige werkgelegenheid. Dat is ook de reden dat de gemeenten enthousiast inspelen op de vrijheden die de wet nu al biedt. Het zou jammer zijn als dat enthousiasme wordt getemperd. Er zijn echter nog mogelijkheden. Provincies kunnen initiatief nemen tot aanwijzing van beschermd stads- en dorpsgezichten. Gemeenten kunnen fel protesteren als het rijk zich niet houdt aan de gereserveerde budgetten. Op die wijze kan een nieuwe praktijk ook door het veld worden afgedwongen. «